De svenska fjällapparna av ERNST MANKER

"Liv och färg på varje sida"

JULBOKEN FÖR ALLA FJÄLLVÄNNER

PRIS KR 24:—

Geber Geber

JÄMLIKHETENS PROBLEM

Professor HERBERT TINGSTEN fortsätter här sin serie om amerikanska rasproblem; två tidigare artiklar var införda i Dagens Nyheter den 7 och 10 december.

FRIHETENS TRIUMF under inbördeskriget sökte republikanerna kröna genom bestämmelser om allmän rösträtt och legal likställighet. Det slutnämnda syftet ansåg man sig vinna genom den fjortonde författningsändringen, som föreskrev lika rättskydd för alla och förbjöd "berövandet av liv, frihet och egendom utan laga skäl". Vid man avsåg med dessa bestämmelser, som snarast till traditionella begrepp i amerikansk och engelsk rätt, blev klart då kongressen beslöt tillämpningsdagar som bland annat påbjöd lika rätt för alla att besöka offentliga lokaler (hotell, restauranger, teatrar osv.) och enlita allmänna kommunikationsmedel. Därmed tycktes all legal segregation vara omöjliggjord. En rad utslag av högsta domstolen, som sannolikt till stor del motiverades av önskan att försona det besegrade Södern, raserade emellertid kongressens verk. Dels förklarade domstolen att unionen icke kunde genom lagstiftning skrida till förverkligande av jämlikhetsprincipen — därmed föll de s. k. medborgarrättslagarna —, dels erkändes delstaternas rätt att genom lagstiftning införa segregation. Under åtskilliga år efter 1880 (vid vilken tid de avgörande utslagen fällden) blev den fjortonde författningsändringen nära nog utan betydelse för negrernas rätt; hela Södern införde segregation, och denna godtogs av de unionella organen. Bestämmelsen kom huvudsakligen att användas av bolag och företagare, som med stöd av densamma lyckades få lagar som påstods begränsa äganderätt och avtalsfrihet (t. ex. arbetstidslagar) ogiltigförklarade såsom stridande mot författningsändringen.

Under de båda senaste årtiondena — och främst under de senaste åren — har tendensen blivit den motsatta. Dels har unionsdomstolarna frångått den konservativa praxis som gjort den fjortonde författningsändringen till ett redskap för socialpolitikens fiender. Dels har författningstadgandet ändligen börjat utnyttjas för att trygga minoriteternas, enkannerligen negrernas ställning. Icke så att en unionell lagstiftning mot segregation förklarats vara tillåten. Icke heller så att domstolarna stämplat statliga segregationslagar som författningsstridiga. Men väl i den meningen att man av staterna krävt erkännande av l i k a, om också å t s k i l d a möjligheter för alla. Därmed har högsta domstolen blivit drivkraften i en social omvandlingsprocess.

Några få problem av de många som berörs genom denna ändrade praxis skall här antecknas. År 1939 förklarade högsta domstolen på klagan av en neger som förgäves sökte få juridisk utbildning i sin hemstat Missouri att denna stat antingen måste låta negern studera vid det vita statsuniversitetet eller också för hans räkning upprätta en särskild undervisningsanstalt inom statens gränser, att ge negern ett stipendium för att studera vid något av de blandade universiteten i norr uppfyllde inte kravet på lika möjligheter för alla. I en rad senare utslag, senast år 1946 i fråga om Texas och Louisiana, har samma princip fastslagits. Typiskt är att vederbörande stater i regel föredragit utvägen att för en kostnad av många miljoner upprätta nya undervisningsanstalter framför slopande av segregationen. En annan serie av utslag kräver att lärarna i negerskolor skall ha samma lön som i vita skolor; hittills har negerlärarna varit underbetalda. På en tredje linje har samma grundsats fastslagits genom domar som kräver att negrerna på t. ex. järnvägar och bussar skall ha möjlighet att erhålla lika bekvärda platser som vita. Då på alla dessa områden segregationen betytt inte blott uppdelning av raserna, utan också sämre behandling av de svarta, är betydelsen av unionsdomstolarnas alltmera bestämda och systematiska ingripande utomordentligt stor.

Medan segregationen är påbjuden i Södern, är den i regel genom statliga författningsbestämmelser och lagar förbjuden i Norden och Västern. Där är också statsskolor och statsuniversitet öppna för alla, någon uppdelning av raserna på spårvagnar, tåg osv. förekommer inte, negrernas politiska rättigheter respekteras. Men former av diskriminering förekommer likväl, i hotell och restauranger, i fråga om bostäder och framför allt när det gäller anställningsförhållanden. Under de senaste åren har försök att skapa reell likställighet på dessa punkter emellertid gjorts, och de utgör kanske det märkligaste draget i striden för minoriteternas rätt i USA.

För att förstå dessa försök bör man erinra sig att unionsmyndigheterna under kriget energiskt verkade för likställighet i fråga om anställning, icke blott inom unionsförvaltningen, utan också i alla företag som arbetade för unionens räkning. För ändamålet tillsatte presidenten redan på sommaren 1941 en kommission med uppdrag att tillse att "ras, färg, tro eller nationell härkomst" inte beaktades vid anställande av personer inom dylika företag. Denna kommission, vars uppdrag var tillfälligt, arbetade, i stort sett med framgång, till på våren 1946, då den upplöstes. Dessförinnan hade flera förslag, understödda av presidenten, framlagts om upprättande av en permanent kommission med mera generell befogenhet. Förslagen föll, trots majoriteter i båda husen, på det i dylika fall vanliga hindret — sydstatssenatorernas obstruktion. Typiskt för läget är den omröstning i frågan som ägde rum i senaten i februari 1946. Den gällde ett förslag om tvungen avslutande av debatten, sedan en grupp sydstatsmän under fem dagar genom ständiga tal och ändringsförslag omöjliggjort ett beslut; för dylik tvångsavslutning krävs i senaten två tredjedels majoritet. För avslutning röstade 22 demokrater — så gott som alla från Norden — och 25 republikaner; mot avslutning 28 demokrater — med ett par undantag sydstatsmän — och 9 republikaner; då den fordrade kvalificerade majoriteten inte uppnåtts föll frågan. Ett nytt förslag om permanent kommission för likställighet vid anställning (fair employment practices commission eller FEPC) väntas under nästa år.

Medan en grupp sydstatsmän hindrat unionen att handla, har en rad delstater skridit till aktion. Först kom New York, på sommaren 1945, sedan New Jersey, Massachusetts och Connecticut; mindre verksamma lagar har antagits i några andra stater, och i så gott som alla nordstater står införandet av bestämmelser om minoritetsskydd på dagordningen.

Typiskt för den nya lagstiftningen i dess mest effektiva form är New York-lagen. Denna lag stadgar om tillsättande av en kommission som dels över huvud skall verka mot diskriminering — i anslutning till redan existerande bestämmelser — dels, och detta är det väsentliga, skall beivra allt hänsynstagande till "ras, färg, tro eller nationell härkomst" vid anställning av personer i vare sig offentliga eller privata företag. Om kommissionen finner att ett företag vägrat anställa en person därför att denne är exempelvis jude, katolik eller neger, kan företaget beordras att ändra allt beslut, och en vägran att följa kommissionens anvisning kan bestraffas med fängelse intill ett år.

Att denna revolutionerande lagstiftning icke är lätt att tillämpa måste för var och en vara uppenbart. Kommissionen har likväl uträttat mycket av värde. En affärsman som tillfrågar en sökande om dennes religion eller förklarar sig endast önska vita anställda gör sig skyldig till lagbrott och blir genast utsatt för ingripande av kommissionen. Genom förhandlingar och åtal har kommissionen i hundratals fall nått omedelbara resultat och därjämte säkerligen i långt större omfattning påverkat praxis. I många fall har också inskridande skett då negrer avvisats från hotell, restauranger och andra offentliga lokaler. Av kommissionens första årsrapport framgår att av de 121 personer som ansett sig förfördelade på grund av sin religion 101 var judar, av de 365 som åberopat ras eller färg 356 negrer och av de 63 som hindrats av sin nationella härkomst 32 italienare. I novembernumret av Harper's Magazine förklarar en författare att "två regel tillåts de inte att ansluta sig. Nu är läget ett helt annat. CIO (Congress of industrial organizations) betonar i sina stadgar syftet att organisera arbetarna "utan hänsyn till ras, tro, färg eller nationalitet" och har energiskt motarbetat all diskrimination samt särskilt sökt organisera arbetarna i Södern. Ingå till CIO anslutna fackföreningar utesluter negrer, och enligt av organisationens tjänstemän givna upplysningar skall omkring 800.000 av 6,5 miljon:r anslutna vara färgade. AFL (American federation of labor), som av gammalt särskilt representerar de välställda arbetarna i norr, har likaledes bestämt uttalat sig mot diskriminering, men omfattar åtskilliga fackföreningar som vägrar att uppta negrer. Enligt av organisationen gjord uppskattning

GRUNDEN FÖR DISKRIMINERING I ARBETE

Klagomål hos Unionens kommission för likställighet vid anställning (FEPC) 1943—44

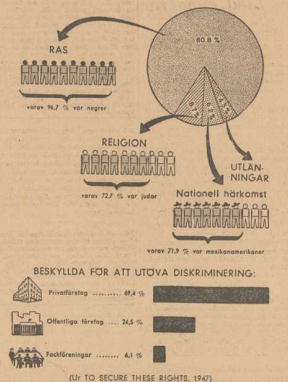

BESKYLLDA FÖR ATT UTÖVA DISKRIMINERING:

(UR TO SECURE THESE RIGHTS, 1947)

BW

Detektivromaner i toppklass

Dorothy Cameron Disney

DÖDEN GÅR IGEN 8:50

"Har naturligtvis som andra deckare i den toppklass det här är fråga om en mycket ovanlad och nervpirrande upplösning."
Svenska Dagbladet.

"Stillsamt men fängslande berättad, saknar raffel, men har utmärkta typskildringar."
Skånska Dagbladet.

Robert Finnegan

BLÄNDANDE BEVIS 8:25

"Ingen överdrift att ge betyget A."
Sydsvenska Dagbladet.

"Detektivroman-älskarna har anledning att lägga namnet Robert Finnegan på minnet."
Arbetet, Malmö.

"Underhållande och spännande detektivroman, precis som en sådan skall vara."
Luxds Dagblad.

Phoebe Atwood Taylor

DÖDEN GÖR INKÖP 7:25

"Ytterligare ett lyckat alster i denna genre... är underhållande och lättläst, och förf. saknar inte humor."
Sydsvenska Dagbladet.

"Ett gott bevis på de amerikanska detektivförfattarnas höga standard."
Svenska Dagbladet.

"Rekommenderas till det bästa. Morgon-Tidningen.

WAHLSTRÖMS

SVARTA GATAN *av Fritz Stenlund*

"Vi får verkligen veta något väsentligt om den tidens industriproletärer. De är sedda inifrån av en som själv vuxit upp i deras krets. Somliga histogier har en tillsats av besk humor. Andra är naket gripande i sin friska och fräna realism."
A. Gunnar Bergman i Aftontidningen

"Stenlund har skildrat levande människor, vackra och fula, nyktra och fulla, slösaktiga och sparsamma om vartannat, som livet skapat dem. Den som vill ha något mera än de stora lärda avhandlingarna om idustrialism — som vill se människorna bakom siffrorna — skall säkert finna i Stenlunds bok mycket av värde."
Hugo Schlberg i Vordandsten

4:75

KF:s bokförlag

FRITZES
Kungl. Hovbokhandel
har
JULKLAPPSBÖCKERNA
för Er själv och
alla Edra vänner
FREDSGATAN 2
Tel. Nonnanrep. Stockholm

En av årets vackraste böcker nu i stockholmsbokhandeln.

ENSAMMA LYKTOR

Studier och skisser av ERIK ASKLUND

En samling utsökta essäer med huvudtemat Stockholm och stockholmsdiktare av den bittills yngsta i raden av framstående lyriska stockholmskild:are. Med finstämda teckningar av Charles Gl. Bellrens.

Kr. 7·50

KF:s bokförlag

6 JULEN 1947 DN

KONSTBÖCKER — PRESENTBÖCKER

CARL G. LAURINS KONSTHISTORIA

11:e upplagan

Redigerad och bearbetad av överintendenten
ERIK WETTERGREN

Riks illustrerad i färg och svartryck. *Häft. 45:—, halvfr. bd 60:—.*

Axel Gauffin
KONSTNÄREN PRINS EUGEN
Häft. 16:—, inb. 21:—, halvfr. bd 32:—.

Axel L. Romdahl
PIETER BRUEGEL D. Ä.
Häft. 12:—, inb. 16:—.

A. E. Popham
LEONARDO DA VINCIS TECKNINGAR
Häft. 30:—, inb. 37:—.

Gunnar Jungmarker
NAKET
Häft. 24:—, inb. 30:—, halvfr. bd 45:—.

Karl Asplund
AXEL FRIDELL
Häft. 25:—, inb. 32:—, halvfr. bd 50:—.

Manne Hofrén
PER EKSTRÖM
Människan och målaren
Häft. 20:—, inb. 25:—.

Tidskrift för Konstvetenskap årgång XXVI
EXPRESSIONISM
Häft. 14:—.

Per Krogh
FÖREDRAG OM MÅLARKONST
Häft. 5:75, inb. 7:50.

NORSTEDTS

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.